

**Briuselis, 2026 m. birželio 19 d.
(OR. en)**

10400/26

**SOC 390
EMPL 209
EDUC 260
ECOFIN 802
COMPET 806
ENV 789
ENER 421
JAI 859
GENDER 113
JEUN 156
SAN 502**

PRANEŠIMAS

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai
Dalykas:	2026 m. konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų ir 2025 m. konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų įgyvendinimo vertinimas: Užimtumo komiteto ir Socialinės apsaugos komiteto nuomonė – <i>Pritarimas</i>

Delegacijoms priede pateikiama Užimtumo komiteto ir Socialinės apsaugos komiteto nuomonė dėl 2026 m. konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų ir 2025 m. konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų įgyvendinimo vertinimo, kuriai EPSCO taryba turi pritarti 2026 m. birželio 29 d. posėdyje.

Šio pranešimo papildymai:

- EMCO ir SAK 2026 m. socialinės konvergencijos peržiūros. Konkrečioms šalims skirtos išvados (ADD 1),
- EMCO 2026 m. daugiašalės priežiūros peržiūros. Konkrečioms šalims skirtos išvados (ADD 2),
- SAK 2026 m. daugiašalio įgyvendinimo peržiūros. Konkrečioms šalims skirtos išvados (ADD 3).

**Užimtumo komiteto ir Socialinės apsaugos komiteto nuomonė
dėl 2026 m. Europos semestro ciklo**

Preambulė

Užimtumo komitetas (EMCO) ir Socialinės apsaugos komitetas (SAK) yra atsakingi už Europos semestro įgyvendinimą užimtumo, įgūdžių ir socialinės politikos srityse¹. Todėl 2026 m. Europos semestro ciklo metu komitetai:

- prieš kovo 9 d. EPSCO tarybos posėdį parengė metinę *Rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos* (EZR) ir *Bendrą užimtumo ataskaitą* (BUA) kartu su pridedamomis Tarybos išvadomis. EMCO taip pat parengė pirmąją *Rekomendaciją dėl žmogiškojo kapitalo ES*²;
- prieš birželio 29 d. EPSCO tarybos posėdį parengė naujas *konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas* (KŠSR)³ ir pareiškė nuomonę dėl pridedamo *horizontaliojo pranešimo* Europos Vadovų Tarybai⁴;

¹ Remiantis Sutarties dėl ES veikimo (SESV) 148, 150 ir 160 straipsnių nuostatomis, Tarybos sprendimais [2015/772](#) ir [2015/773](#), kuriais įsteigiami komitetai, ir [Reglamentu 2024/1263](#) dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo.

² 2025 m. lapkričio 25d. Komisija priėmė visus šiuos dokumentus – jie yra [rudens dokumentų rinkinio](#) dalis. Po derybų komitetuose, kovo 9 d., juos patvirtino arba priėmė Taryba. Galutinius [EZR](#), [Rekomendacijos dėl žmogiškojo kapitalo](#), [BUA](#) ir [Tarybos išvadų](#) tekstus galima rasti internete.

³ Birželio 3 d. rekomendacijas kaip [pavasario dokumentų rinkinio](#) dalį priėmė Komisija, o po derybų komitetuose, birželio 29 d., jos turėtų būti patvirtintos EPSCO tarybos posėdyje ir, liepos 10 d., priimtose Tarybos posėdyje.

⁴ Horizontalusis pranešimas dėl 2026 m. KŠSR parengtas pirmininkaujant Kiprui, jis buvo skirtas prisidėti prie politinių diskusijų birželio 18–19 d. Europos Vadovų Tarybos susitikime.

- padėjo rengti Tarybos rekomendacijas, kuriomis pritariama *vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniams struktūriniams planams* (VTLFSP)⁵.

EMCO ir SAK taip pat išnagrinėjo valstybių narių pažangą, padarytą įgyvendinant atitinkamas 2025 m. KŠSR, ir, remdamiesi socialinės konvergencijos sistemos (SKS) išvadomis, stebėjo socialinės konvergencijos padėtį ES⁶. Kalbant apie pastarąją, pirmojo etapo analizė buvo įtraukta į 2026 m. bendrą užimtumo ataskaitą, o antrojo etapo analizę paskelbė Komisija ir vėliau aptarė komitetai⁷.

Atsižvelgiant į šią veiklą, šios nuomonės **1 skirsnyje** išdėstyta, kaip komitetai vertina Europos semestro valdymo aspektus. **2 skirsnyje** pateikiami Komisijos pasiūlyti ir birželio 4 d. EMCO ir SAK pristatyti svarstymai dėl 2026 m. KŠSR. **3 skirsnyje** išdėstyti valstybių narių pažangos, padarytos įgyvendinant atitinkamas 2025 m. KŠSR, ir socialinės konvergencijos sistemos išvadų nagrinėjimo rezultatai, kurie pateikti kaip teminės gairės. Atitinkamos konkrečioms šalims skirtos išvados pateikiamos **prieduose**.

⁵ Šios Tarybos rekomendacijos priimtos ECOFIN tarybos posėdžiuose.

⁶ Socialinės konvergencijos sistemos struktūra ir ypatumai buvo aptarti specialioje EMCO ir SAK darbo grupėje, veikusioje 2022–2023 m., ir aprašyti [pagrindinėse gairėse dėl socialinės konvergencijos sistemos nustatymo Europos semestre](#) ir susijusioje [ataskaitoje](#). Abu dokumentai EPSCO ministrams buvo pristatyti 2023 m. birželio mėn.

⁷ Komisija antrojo etapo analizę [Komisijos tarnybų darbiname dokumente](#) paskelbė balandžio 21 d. Šią analizę EMCO ir SAK aptarė atlikdami specialias peržiūras, kurių rezultatai apibendrinami 3.1 skirsnyje.

1 skirsnis

Europos semestro valdymo aspektai

2026 m. Europos semestro ciklas apėmė naujosios ES ekonomikos valdymo sistemos, kurioje patikimai įtvirtintas Europos socialinių teisių ramstis, antruosius įgyvendinimo metus. Šiomis aplinkybėmis komitetai palankiai įvertino tai, kad ekonominė, užimtumo, įgūdžių ir socialinė politika vis geriau integruojama per visą semestro procesą, visų pirma į 2026 m. KŠSR. Šis pokytis grindžiamas esminiais VTLPSP užimtumo ir socialiniais aspektais⁸, prie kurių EMCO ir SAK toliau atitinkamai prisidėjo rengiant Tarybos rekomendacijas, kuriomis pritarta jų turiniui. Komitetai mano, kad ši tvirtesnė politikos integracija atitinka jų ilgalaikį darbą, susijusį su reformomis ir investicijomis darbo rinkos, įgūdžių ir socialinės politikos srityse, kurios yra integracinio ekonomikos augimo, našumo ir konkurencingumo varomoji jėga⁹.

⁸ [EMCO ir SAK pirmininkų laiškas dėl vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinių struktūrinių planų](#), EPSCO ministrams pateiktas 2025 m. vasario mėn.

⁹ Šių svarstymų rezultatai: [nuomonė dėl socialinių investicijų pridėtinės vertės ir EPSCO tarybos vaidmens valdant Europos semestrą](#) (Taryba pritarė 2023 m. lapkričio mėn.), [Tarybos išvados dėl darbo rinkos, įgūdžių ir socialinės politikos vaidmens siekiant atsparios ekonomikos](#) (Taryba patvirtino 2024 m. birželio mėn.), ir [ES valstybių narių savanoriški pagrindiniai reformų ir investicijų darbo rinkos, įgūdžių ir socialinės politikos srityse ekonominio poveikio vertinimo principai](#) (Taryba pritarė 2024 m. birželio mėn.).

2026 m. semestro ciklo metu pateikta pirmoji Rekomendacija dėl žmogiškojo kapitalo, kurioje pateikta išsami darbo vietų kokybei kylančių iššūkių analizė, ir vėl akcentuojamas skurdo rizikos, nelygybės ir socialinės atskirties mažinimui pagal naująją ES kovos su skurdu strategiją¹⁰. Rekomendacija dėl žmogiškojo kapitalo nustatoma atnaujinta politikos sistema, skirta žmogiškojo kapitalo plėtrai Sąjungoje stiprinti. Joje daug dėmesio skiriama supratimui, kad reikia skubiai spręsti trūkumų strateginiuose sektoriuose problemą, spartinti kvalifikacijų pripažinimą, stiprinti pagrindinius įgūdžius, plėsti profesinį rengimą ir mokymą bei STEM mokymą ir aktyviau naudotis su įgūdžiais susijusia informacija, kad būtų remiami asmens statuso pokyčiai darbo rinkoje ir konkurencingumas. Be to, remiantis 2025 m. priimta EMCO nuomone ir susijusiu stebėsenos sistemos atnaujinimu¹¹, darbo vietų kokybės klausimas buvo sistemingai integruojamas į Europos semestro procesą, o į 2026 m. BUA ir šalių ataskaitas buvo įtraukta speciali analizė, todėl KŠSR, kai aktualu, aiškiai pateikiamos politikos gairės visais pagrindiniais aspektais. Pavasario dokumentų rinkinys taip pat atspindi naujosios ES kovos su skurdu strategijos prioritetus, visų pirma susijusius su politikos svertais skurdo ir socialinės atskirties rizikai mažinti.

¹⁰ [ES kovos su skurdu strategija. Užimtumas, socialiniai reikalai ir įtrauktis](#), Komisijos paskelbta 2026 m. gegužės 6 d.

¹¹ [EMCO nuomonė dėl darbo vietų kokybės aspektų](#), 2025 m. birželio mėn. pateikta EPSCO ministrams. Atnaujinta stebėsenos sistema bus įtraukta į 2026 m. Užimtumo rodiklių apžvalgą, kuri turi būti perduota Tarybai rengiantis spalio mėn. EPSCO tarybos posėdžiui.

Kalbant apie semestro užimtumo ir socialinį aspektą, 2026 m. ciklo metu komitetai įvertino pažangą siekiant 2030 m. ES ir nacionalinių užimtumo, įgūdžių ir skurdo bei socialinės atskirties mažinimo tikslų¹². Sąjunga iš esmės sėkmingai siekia 2030 m. užimtumo tikslo, o kelios valstybės narės jau pasiekė arba viršijo nacionalinius tikslus. Be to, nepakankama pažanga siekiant 2030 m. įgūdžių tikslo kelia didelę riziką ateičiai, atsižvelgiant į nuolatinį darbo jėgos trūkumą ir vangų našumo augimą. Komitetai taip pat reiškia susirūpinimą dėl to, kad pažanga mažinant skurdą ir socialinę atskirtį valstybėse narėse tebėra nepakankama ir netolygi, o Sąjungos rezultatai siekiant ir 2030 m. skurdo mažinimo tikslo, ir mažinant nuolatinius skirtumus, darančių poveikį pažeidžiamoje padėtyje esantiems asmenims, nėra pakankami. Komitetai tikisi 2026 m. antrąjį pusmetį aptarti būsimą Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų planą, kad būtų remiama pažanga siekiant Sąjungos 2030 m. pagrindinių tikslų¹³.

Siekdami padėti nustatyti aukštynkryptei socialinei konvergencijai kylančią riziką ir iššūkius, komitetai, remdamiesi Komisijos atliktomis analizėmis, prisidėjo prie socialinės konvergencijos sistemos įgyvendinimo. Atsižvelgdamos į ankstesniuose semestro cikluose pareikštas nuomones¹⁴, kai kurios valstybės narės pažymėjo, kad esama galimybių toliau tobulinti antrojo etapo analizės tvarkaraštį; tam būtų naudinga numatyti daugiau laiko Komisijos ir atitinkamų valstybių narių techniniams dialogams, taip pat stiprinti priežastinių ryšių tarp politikos sričių formulavimą ir geriau atsižvelgti į pastarojo meto pokyčius. Diskusijose atkreiptas dėmesys į kompromisą tarp galimybės skirti daugiau laiko išsamiems techniniams dialogams, kad būtų užtikrinta jų kokybė, ir užtikrinimo, kad būtų laiku pateikiama informacija komitetų daugiašalės priežiūros peržiūroms. EMCO ir SAK palankiai įvertino tai, kad sistemos išvados įtrauktos į pasiūlymus dėl 2026 m. KŠSR ir šalių ataskaitas, taip padedant nustatyti politikos veiksmus siekiant skatinti aukštynkryptę socialinę konvergenciją.

¹² 2022 m. birželio mėn. komitetai pateikė Tarybai [nuomonę dėl 2030 m. nacionalinių tikslų nustatymo proceso](#).

¹³ Komitetai prisidėjo prie kito veiksmų plano pateikdami [nuomonę dėl būsimų Sąjungos politikos prioritetų, susijusių su Europos socialinių teisių ramsčiu](#), kuriai Taryba pritarė 2024 m. kovo mėn. ir 2025 m. gegužės mėn. surengtame pasikeitimo nuomonėmis.

¹⁴ [Socialinės konvergencijos sistemos, kuri įgyvendinama kaip bandomasis projektas per 2024 m. Europos semestro ciklą, vertinimas](#), aptartas 2024 m. gruodžio 2 d. EPSCO tarybos posėdyje.

Pagal įprastą praktiką EMCO ir SAK taip pat surengė išsamias diskusijas su ES socialiniais partneriais ir pilietinės visuomenės organizacijų atstovais dėl rudens ir pavasario dokumentų rinkiniuose nustatytų politikos prioritetų. Šio pasikeitimo nuomonėmis rezultatas – konstruktyvus ir esminis dialogas, į kurį buvo tinkamai atsižvelgta rengiant šią nuomonę. Komitetai dar kartą patvirtina, kad vienas iš pagrindinių veiksnių siekiant sėkmingai koordinuoti ir įgyvendinti ekonominę, užimtumo ir socialinę politiką yra socialinių partnerių, pilietinės visuomenės atstovų bei kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų įtraukimas į visus Europos semestro ir nacionalinio politikos formavimo ciklo etapus. Atsižvelgdamas į tai, 2026 m. antrąjį pusmetį EMCO atliks specialią socialinio dialogo peržiūrą, kad įvertintų visose valstybėse narėse padarytą pažangą ir praneštų Tarybai apie socialinio dialogo padėtį visoje Sąjungoje¹⁵.

Galiausiai komitetai pabrėžia, kad birželio mėn. paskelbus pavasario dokumentų rinkinį, jau trečius metus iš eilės komitetų lygmeniu teko nustatyti *ad hoc* tvarką, siekiant užtikrinti Sutartimi grindžiamą EPSCO tarybos dalyvavimą rengiant ir tvirtinant naujas KŠSR. Dėl to vėl liko mažai laiko pasikeitimui nuomonėmis su socialiniais partneriais ir pilietinės visuomenės organizacijomis komitetuose, taip pat valstybių narių atliekamai prasmingai naujų KŠSR analizei bei rengimui, o metinis bendras EMCO, SAK ir Ekonominės politikos komiteto (EPK) posėdis buvo pertvarkytas į hibridinį posėdį. Sutrumpintas KŠSR užimtumo, įgūdžių ir socialinių aspektų nagrinėjimo laikotarpis gali pakenkti semestro proceso patikimumui ir neigiamai paveikti atsakomybę bei greitą rekomendacijų įgyvendinimą. Taip yra dėl to, kad prasmingoms daugiašalėms diskusijoms, taip pat nacionalinėms konsultacijoms, kuriose dalyvautų visi atitinkami suinteresuotieji subjektai, įskaitant socialinius partnerius ir pilietinės visuomenės organizacijas, turima nedaug laiko. EMCO ir SAK toliau pasisako už tai, kad būtų nustatytas tinkamas ir nuspėjamas pavasario dokumentų rinkinio paskelbimo tvarkaraštis, ir yra pasirengę šiuo atžvilgiu padėti Komisijai ir valstybėms narėms, pirmininkausiančioms Tarybai.

¹⁵ 2025 m. EMCO susitarė restruktūrizuoti socialinio dialogo peržiūrą ir išplėsti jos taikymo sritį, kad būtų galima stebėti [2023 m. Tarybos rekomendacijos dėl socialinio dialogo stiprinimo ES](#) įgyvendinimą visose valstybėse narėse, o nacionaliniai socialiniai partneriai kviečiami dalyvauti kaip diskusijų dalyviai.

2 skirsnis

Komisijos rekomendacijų dėl 2026 m. KŠSR vertinimas

2026 m. pavasario dokumentų rinkinyje pateiktos politikos gairės atspindi socioekonominės aplinkybes, kurias paveikė padidėjęs geopolitinis netikrumas, spartėjantys technologiniai pokyčiai ir nuolatiniai struktūriniai iššūkiai, darantys poveikį Sąjungos konkurencingumui, produktyvumui ir socialinei sanglaudai. Komitetai pastebi, kad 2026 m. cikle toliau konsoliduojama struktūrinė Europos semestro raida, kai konkurencingumo, atsparumo ir socialinio sąžiningumo klausimai vis dažniau sprendžiami integruotai, o žmogiškasis kapitalas ir socialinė sanglauda pripažįstami būtinomis našumo augimo ir ekonominio stabilumo sąlygomis. Atsižvelgiant į tai šių metų Europos semestro cikle ir toliau buvo akcentuojamas poreikis stiprinti ilgalaikį Sąjungos konkurencingumą ir atsparumą Europos socialinėje rinkos ekonomikoje.

Komitetai palankiai vertina tai, kad 2026 m. KŠSR vis labiau pripažįstama, kad reformos ir investicijos į žmogiškąjį kapitalą, kokybiškas darbo vietas ir socialinę įtrauktį yra vienas pagrindinių tvaraus ekonomikos augimo ir aukštynkryptės socialinės konvergencijos veiksmų. Kalbant apie EPSCO tarybos kompetenciją, tai reiškia, jog parengta daug pasiūlymų dėl KŠSR, kuriais siekiama spręsti darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo bei jų neatitikties klausimus, didinti dalyvavimą darbo rinkoje, skatinti darbo vietų kokybę, stiprinti švietimo ir mokymo sistemas, gerinti socialinę apsaugą ir socialinę įtrauktį, mažinti skurdą ir spręsti būsto įperkamumo problemas. Apskritai 2026 m. pasiūlymuose dėl KŠSR tinkamai atspindima ekonominės veiklos rezultatų, socialinės pažangos ir Sąjungos strateginių tikslų tarpusavio priklausomybė, kartu pateikiant svarbias ES lygmens gaires prieš 2028–2034 m. daugiametę finansinę programą.

2026 m. pasiūlymuose dėl KŠSR ypatingas dėmesys skiriamas darbo rinkos veiksmingumui ir darbo vietų kokybei, kurie yra esminiai konkurencingos ir atsparios ekonomikos elementai.

Valstybės narės raginamos stiprinti aktyvią darbo rinkos politiką, remti asmens statuso pokyčius darbo rinkoje ir didinti nepakankamai atstovaujamų grupių dalyvavimą darbo rinkoje. Tai atitinka nuostatą, kad darbo rinkos veiksmingumas priklauso ne tik nuo darbo vietų skaičiaus, bet ir nuo užimtumo kokybės, kuri turi įtakos dalyvavimui, našumui ir darbo jėgos pasiūlos dinamikai. Šiuo atžvilgiu pasiūlymuose tinkamai pripažįstama, kad svarbu plėsti kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo galimybes, spręsti darbo rinkos segmentacijos problemą, gerinti darbo sąlygas ir labiau įtraukti socialinius partnerius pagal nacionalinės teisės aktus ir praktiką.

Naujosiose rekomendacijose ir toliau itin daug dėmesio skiriama švietimui, įgūdžių ugdymui ir žmogiškojo kapitalo vystymui, nes tai yra strateginis Europos gerovės ir konkurencingumo ateityje turtas. Komitetai pažymi, kad įgūdžių politika vis dažniau formuojama ne tik kaip užimtumo politikos priemonė, bet ir kaip strateginis Sąjungos konkurencingumo, pramonės transformacijos ir technologinio suverenumo veiksnys. Atsižvelgiant į nuolatinį darbo jėgos ir įgūdžių trūkumą, demografinius pokyčius ir didėjančią aukšto lygio STEM įgūdžių paklausą, valstybės narės raginamos stiprinti švietimo ir mokymo sistemas, plėsti mokymosi visą gyvenimą galimybes ir gerinti dalyvavimą suaugusiųjų mokymosi veikloje. Keliuose pasiūlymuose dėl KŠSR daugiausia dėmesio skiriama pagrindinių įgūdžių gerinimui, švietimo ir mokymo paslaugų įtraukimo didinimui ir kokybės gerinimui bei geresniam mokymosi sistemų derinimui su darbo rinkos poreikiais. Komitetai palankiai vertina tai, kad pripažįstama, jog įgūdžių politika yra labai svarbi ne tik remiant užimtumą ir socialinę įtrauktį, bet ir sudarant sąlygas Sąjungos žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai ir stiprinant jos strateginį savarankiškumą pagrindiniuose sektoriuose.

Socialinės įtraukties ir socialinės apsaugos srityse 2026 m. pasiūlymais dėl KŠSR toliau sprendžiami klausimai, susiję su skurdu, nelygybe, socialine atskirtimi ir socialinės apsaugos sistemų tinkamumu bei tvarumu, įskaitant galimybes naudotis kokybiškomis sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugomis. Komitetai palankiai vertina nuolatinę politikos metodų konvergenciją, kuria derinami adekvatumo ir tvarumo aspektai, daugiau dėmesio skiriant aktyvumo skatinimui, dalyvavimui darbo rinkoje ir galimybėms naudotis socialinėmis paslaugomis. Komitetai taip pat palankiai vertina tai, kad ypatingas dėmesys skiriamas socialinių pervedimų ir socialinės paramos veiksmingumo, aprėpties ir tinkamumo gerinimui, ypač pažeidžiamoje padėtyje esantiems asmenims ir vaikams, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, laikantis Kovos su skurdu strategijos. Valstybės narės taip pat raginamos gerinti galimybes naudotis kokybiškomis ir bendruomeninėmis sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugomis, atsižvelgiant į demografinės tendencijas, darbo jėgos trūkumą ir teritorinius skirtumus. Pasiūlyimuose tinkamai pripažįstama, kad priemonės, kuriomis stiprinamos socialinės apsaugos ir įtraukties sistemos, tebėra labai svarbios siekiant užkirsti kelią skurdui ir socialinei atskirčiai bei juos mažinti, užtikrinti atsparumą, remti pažeidžiamoje padėtyje esančių asmenų dalyvavimą darbo rinkoje ir prisidėti prie lygybės didinimo ir demografinių problemų sprendimo.

Komitetai taip pat atkreipia dėmesį į didėjančią būsto įperkamumo svarbą Europos semestro procese. Keliose valstybėse narėse būsto išlaidos daro vis didesnę poveikį ne tik didėjančiai atskirties dėl būsto rizikai, bet ir darbo jėgos judumui, gyvenimo lygiui ir socialinei įtraukčiai. Komitetai pažymi, kad būsto įperkamumas vis dažniau pripažįstamas ne tik kaip socialinis iššūkis, bet ir kaip vienas iš veiksnių, darančių poveikį įdarbinimo sunkumams, darbo jėgos judumui, darbo rinkos pasiūlos ir paklausos derinimo veiksmingumui, ir turinčių platesnio masto pasekmių našumo augimui ir ekonominiam stabilumui visoje ES. Todėl pasiūlyimuose dėl KŠSR tinkamai pabrėžiama, kad reikia šalinti struktūrines kliūtis, darančias poveikį būsto prieinamumui ir įperkamumui, pripažįstant platesnes ekonomines ir socialines būsto rinkos pokyčių pasekmes. Komitetai pažymi, jog svarbu užtikrinti, kad įtraukus šiuos papildomus aspektus nebūtų užkrauta nepagrįsta našta įgyvendinant Europos semestrą.

Komitetai atkreipia dėmesį į tai, kad socialinės konvergencijos sistema toliau integruojama į Europos semestrą. 2026 m. cikle buvo tretieji socialinės konvergencijos sistemos, kaip į Europos semestrą integruotos priemonės, įgyvendinimo metai laikantis Reglamento (ES) 2024/1263 ir Europos socialinių teisių ramsčio principų. Ši sistema padėjo sistemingai ir visapusiškai nustatyti aukštykryptei socialinei konvergencijai kylančią riziką ir iššūkius, be kita ko, vykdant dvišalį keitimąsi informacija ir daugiašales peržiūras komitetuose, siekiant informuoti Tarybą apie socialinės konvergencijos padėtį ES. Sistemos išvadamis taip pat buvo remiamasi Komisijos analizėje ir politikos gairėse, pateiktose 2026 m. pavasario dokumentų rinkinyje.

Galiausiai komitetai pažymi, kad, nepaisant *ad hoc* susitarimų, kurių reikia siekiant baigti rengti 2026 m. pasiūlymus dėl KŠSR, buvo užtikrintas glaudus EMCO ir SAK bei kitų patariamųjų komitetų bendradarbiavimas. Bendradarbiaujant su ECOFIN komitetais buvo galima veiksmingai išnagrinėti keletą kompleksinio pobūdžio politikos klausimų, iškilusių EPSCO ir ECOFIN tarybų organams. Laikantis įprastos praktikos, diskusija Užimtumo komitete dėl su švietimu, mokymu ir įgūdžiais susijusių KŠSR aspektų vyko dalyvaujant Švietimo komiteto (EDUC) atstovams. Su sveikata susijusios KŠSR buvo aptartos Socialinės apsaugos komitete, o narių buvo paprašyta koordinuoti veiksmus nacionaliniu lygmeniu su atitinkamais ekspertais.

3 skirsnis

Pagrindinės išvados dėl 2025 m. konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų įgyvendinimo ir dėl socialinės konvergencijos padėties Sąjungoje

Daugiašalė priežiūra yra viena iš pagrindinių EMCO ir SAK užduočių įgyvendinant Europos semestrą¹⁶. Tai apima, *inter alia*¹⁷, išsamų reformų, investicijų ir platesnio masto politikos veiksmų, kurie pradėti vykdyti atsižvelgiant į ankstesniame semestro cikle Tarybos pateiktas KŠSR, vertinimą. Todėl daugiašalės priežiūros veiklai tenka esminis vaidmuo remiant valstybių narių politikos priemonę: keičiamasi politikos žiniomis ir geriausios praktikos pavyzdžiais ir skatinamas bendras konkrečioms šalims kylančių uždavinių supratimas, siekiant informuoti Tarybą.

2026 m. abu komitetai įvertino atitinkamų 2025 m. KŠSR įgyvendinimą ir, atsižvelgdami į socialinės konvergencijos sistemą, aptarė aukštynkryptei socialinei konvergencijai Sąjungoje kylančią riziką ir iššūkius ir padarė išvadas dėl jų. Rengiant visas konkrečioms šalims skirtas apžvalgas, išvados buvo grindžiamos pradiniais Komisijos tarnybų atsakymais, gautais atliekant balandžio mėn. paskelbtą antrojo etapo analizę, ir pačių valstybių narių ataskaitomis apie naujausias priemones, kurių imtasi, ir kitų valstybių narių bei Komisijos atliktais daugiašaliais tų priemonių vertinimais. Dėl konkrečioms šalims skirtų išvadų buvo bendrai susitarta ir jos pridedamos prie šios nuomonės.

¹⁶ Kalbant apie EMCO, ši veikla grindžiama SESV 148 ir 150 straipsniais, o SAK atveju – SESV 160 straipsniu.

¹⁷ Užimtumo komitete daugiašalės priežiūros veikla taip pat apima specialias tam tikrų Tarybos rekomendacijų, priklausančių EPSCO tarybos organų kompetencijai ir skirtų visoms valstybėms narėms, įgyvendinimo peržiūras. Socialinės apsaugos komitete organizuojamos specialios išsamios teminės diskusijos arba pateikiamos bendros ataskaitos dėl tolesnių veiksmų, susijusių su atitinkamomis Tarybos rekomendacijomis.

3.1. EMCO ir SAK horizontaliosios išvados dėl aukštynkryptės socialinės konvergencijos

Gegužės 19–20 d. EMCO ir SAK, remdamiesi Komisijos atlikta socialinės konvergencijos sistemos antrojo etapo analize, atliko keletą socialinės konvergencijos peržiūrų. Peržiūros apėmė devynias valstybes nares, kurios balandžio 21 d. paskelbtoje Komisijos analizėje nurodytos kaip susiduriančios su galima aukštynkryptei socialinei konvergencijai kylančia rizika, ir jose nagrinėta, kaip įgyvendintos atitinkamos šioms valstybėms narėms skirtos 2025 m. KŠSR. Ši analizė padeda stebėti užimtumo, įgūdžių ir socialinės politikos pokyčius Europos semestre pagal SESV 148 straipsnį, remiant pastangas skatinti aukštynkryptę socialinę konvergenciją visoje ES ir pažangą siekiant 2030 m. ES ir nacionalinių tikslų, susijusių su Europos socialinių teisių ramsčiu.

- **2026 m. socialinės konvergencijos sistemos antrojo etapo analizėje pabrėžiama, kad visose valstybėse narėse, kurių atžvilgiu atlikta peržiūra, esama iš esmės bendros rizikos aukštynkryptei socialinei konvergencijai.** Ši rizika taip pat buvo plačiai pripažinta tarpusavio diskusijose, net jei tendencijų mastas ir kryptis įvairiose šalyse skyrėsi. Peržiūrų išvadose patvirtinama, kad valstybės narės vykdo įvairias reformas ir investicijas, įskaitant kai kuriais atvejais didelio masto struktūrinius pokyčius. Tačiau daugelis nustatytų struktūrinių problemų ir toliau trukdo daryti pažangą siekiant aukštynkryptės socialinės konvergencijos, o tam reikia daugiau nuolatinių politinių pastangų, kad vykdomos reformos duotų išmatuojamų rezultatų. Todėl reikės toliau dėti pastangas siekiant užtikrinti, kad vykdomos reformos virstų tvaria aukštynkrypte socialine konvergencija.

- **Darbo rinkos pokyčiai yra nevienareikšmiai.** Nors bendros užimtumo tendencijos daugelyje valstybių narių išlieka teigiamos, konkrečių grupių, visų pirma moterų, jaunimo, asmenų su negalia ir trečiųjų šalių piliečių, užimtumo skirtumai tebėra dideli ir kai kuriais atvejais didėja. Regioniniai skirtumai taip pat tebėra dideli, o tai rodo, kad vis dar kyla sunkumų užtikrinant labiau subalansuotus darbo rinkos rezultatus regionuose ir gyventojų grupėse. Kai kuriais atvejais pažeidžiamų grupių nedarbo dinamika ir toliau yra mažiau palanki arba net blogėja. Be to, keliose valstybėse narėse darbo jėgos trūkumas ir įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis tebėra struktūriniai suvaržymai. Taip pat dėl nepakankamos darbo vietų kokybės kyla rizika darbo rinkos veiksmingumui ir aukštynkryptei socialinei konvergencijai. Todėl reikia nuolatinių pastangų siekiant padidinti dalyvavimą darbo rinkoje, sumažinti segmentaciją ir pagerinti darbo sąlygas, be kita ko, stiprinant bendradarbiavimą su socialiniais partneriais ir gerai veikiančiomis valstybinėmis užimtumo tarnybomis.
- **Įgūdžių ir švietimo srityje peržiūrų išvadose patvirtinama, kad yra nuolatinių ir iš esmės bendrų iššūkių, visų pirma susijusių su suaugusiųjų dalyvavimu mokymosi veikloje, pagrindiniais ir skaitmeniniais įgūdžiais ir ankstyvu pasitraukimu iš švietimo ir mokymo sistemos.** Dalyvavimas suaugusiųjų mokymosi veikloje tebėra gerokai mažesnis už 2030 m. ES tikslą, o tai riboja daugelio darbuotojų ir darbo ieškančių asmenų galimybes prisitaikyti prie darbo rinkos pokyčių. Nors mokymosi visą gyvenimą ir kvalifikacijos kėlimo galimybės plečiamos, nepalankioje padėtyje esančių ir nepakankamai atstovaujamų grupių informavimas apie jas ir jų veiksmingumas tebėra ribotas. Dėl to kyla rizika, kad nelygybė įgūdžių įgijimo ir darbo rinkos rezultatų srityse išliks. Struktūrinės priemonės, kuriomis siekiama sumažinti ankstyvo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos atvejų skaičių, dažnai priklauso nuo sistemos lygmens pajėgumų, įskaitant mokytojų prieinamumą, institucinį pasirengimą ir mokyklų gebėjimą reaguoti į vis įvairesnius besimokančių asmenų profilius. Apskritai vienas iš pagrindinių valstybių narių prioritetų ir toliau išlieka švietimo ir mokymo sistemų kokybės, įtraukimo ir atitikties darbo rinkos poreikiams didinimas.

- **Peržiūrų išvadose taip pat akcentuoti nuolatiniai socialiniai iššūkiai, visų pirma susiję su skurdo ir socialinės atskirties sritimis.** Konkrečioms gyventojų grupėms, įskaitant vaikų turinčius namų ūkius, asmenis su negalia ir kitas pažeidžiamoje padėtyje esančias grupes, rizika išlieka didelė, o ją dažnai dar labiau didina regioniniai paslaugų teikimo skirtumai. Šie iššūkiai ir toliau daro poveikį socialinei sanglaudai ir aukštynkryptei socialinei konvergencijai ir yra susiję, *inter alia*, su išmokų adekvatumu, prieinamumu, įsisavinimu ir socialinės apsaugos sistemų veiksmingumu sprendžiant skurdo rizikos problemas. Ypač daug dėmesio ir toliau reikia skirti vaikų skurdui, atsižvelgiant į jo ilgalaikį poveikį lygioms galimybėms ir kartų aukštynkryptei socialinei konvergencijai. Be to, dėl visuomenės senėjimo didėja spaudimas ilgalaikės priežiūros sistemoms ir darbo jėgos prieinamumui sveikatos priežiūros, priežiūros ir socialiniame sektoriuose, taip pat kyla platesnio masto socialinės apsaugos sistemų tvarumo uždavinių. Nors daugelyje valstybių narių vykdomos socialinės paramos ir socialinės apsaugos sistemų reformos, jos tebėra skirtinguose įgyvendinimo etapuose ir ilgainiui turės būti nuolat stebimos ir koreguojamos.

Siekdamos spręsti pirmiau minėtus uždavinius, valstybės narės įgyvendina įvairias reformas.

Tačiau jų veiksmingumas labai priklauso nuo įgyvendinimo laiku, tinkamų administracinių gebėjimų, veiksmingo koordinavimo visais valdžios lygmenimis ir nuolatinių investicijų į institucinius gebėjimus. Visų pirma:

- kai kuriais atvejais ir toliau reikia įvertinti aktyvumo skatinimo priemonių ir subsidijuojamo užimtumo schemų veiksmingumą remiant tvarią integraciją į darbo rinką, visų pirma pažeidžiamų grupių atveju. Šiame kontekste tebėra labai svarbus strategiškesnis darbdavių, įskaitant MVI, dalyvavimas, nes jie dažnai susiduria su kliūtimis, trukdančiomis gauti prieigą prie paramos užimtumui ir mokymui priemonių ir jomis naudotis;
- peržiūrų išvadose pabrėžiama integruotų požiūrių, apimančių aktyvumo skatinimo politiką, įgūdžių ugdymą, paramos pajamoms adekvatumą ir galimybes naudotis paslaugomis, svarba siekiant skatinti įtraukų dalyvavimą darbo rinkoje ir stiprinti aukštynkryptę socialinę konvergenciją;

- peržiūrų išvadose taip pat dar kartą pabrėžiama patikimų stebėsenos sistemų, įrodymais grindžiamo politikos formavimo ir sistemingo poveikio vertinimo prieš įgyvendinimą, jo metu ir po jo svarba. Tokios priemonės yra labai svarbios siekiant įvertinti reformų veiksmingumą, remti politikos mokymąsi visose valstybėse narėse ir didinti socialinių investicijų veiksmingumą, kartu taip pat prisidedant prie veiksmingo ES finansavimo priemonių, visų pirma „Europos socialinio fondo +“ (ESF+), naudojimo struktūrinėms reformoms remti.

Socialinės konvergencijos sistema remiama integruota užimtumo, įgūdžių ir socialinių pokyčių stebėseną, padedant nustatyti aukštynkryptei socialinei konvergencijai kylančią riziką visoje ES. Tuo pat metu galėtų būti toliau dirbama siekiant sustiprinti politikos sričių priežastinių ryšių nustatymą. Taip pat pažymima, kad dėl įtempto antrojo etapo analizės tvarkaraščio ir analizės plačios teminės aprėpties bei poreikio koordinuoti daugelio nacionalinių administracijų veiksmus ir toliau kyla praktinių iššūkių ir tai rodo, kad būsimų semestro ciklą tvarkaraštį dar galima tobulinti.

3.2. EMCO horizontaliosios išvados

Kovo 18–19 d. Užimtumo komitetas, vykdydamas metinę daugiašalės priežiūros veiklą, apžvelgė pažangą, padarytą įgyvendinant 2025 m. konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas dėl švietimo ir įgūdžių. Iš peržiūrų išvadų matyti, kad valstybės narės aktyviai vykdo įvairias reformas reaguodamos į bendrus ES masto iššūkius, įskaitant nuolatinį darbo jėgos trūkumą, visų pirma mokytojų trūkumą, mažėjančius pagrindinius įgūdžius, poreikį paspartinti kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą ir tai, kad svarbu pritraukti daugiau besimokančiųjų, ypač moterų, į STEM sritis. Nors daugelis pateiktų reformų yra plataus užmojo ir struktūriškai svarbios, jos dažnai tebėra ankstyvame etape ir joms trūksta pakankamų nuoseklumo ir stebėsenos sistemų, kad būtų galima įvertinti visą jų poveikį.

- **Šiuos pokyčius reikia vertinti atsižvelgiant į palyginti stiprią darbo rinką.** Užimtumo lygiai tebėra aukšti, nedarbo lygis stabilus, o 2030 m. ES užimtumo tikslas atrodo pasiekiamas. Tačiau toks atsparumas kartu turi didelį neišnaudotą potencialą. Daugelyje valstybių narių moterys, jaunimas, vyresnio amžiaus darbuotojai, asmenys su negalia ir migrantų kilmės asmenys vis dar nepakankamai integruojami į darbo rinką. Tai rodo, kad, nepaisant teigiamų bendrų rezultatų, darbo rinkos dar nevysiškai sutelkia turimą žmogiškąjį kapitalą. Atsižvelgiant į struktūrinį darbo jėgos trūkumą ir demografinius pokyčius, tai yra vienas iš pagrindinių būsimą augimą, konkurencingumą ir socialinę sanglaudą varžančių veiksnių.

- **Atsižvelgiant į tai, įgūdžiai tampa svarbia struktūrine problema.** Mažėjantis moksleivių ir suaugusiųjų raštingumas ir gebėjimas skaičiuoti byloja apie nerimą keliantį pagrindinių įgūdžių nykimą, o tai daro tiesioginį poveikį įsidarbinamumui, našumui ir ilgalaikio augimo potencialui. Be to, dalyvavimas suaugusiųjų mokymosi programose vis dar nesiekia 2030 m. ES tikslo; vadinas, kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo sistemos dar neveikia reikiamu mastu ar intensyvumu. Šios tendencijos kartu rodo nacionalinių švietimo ir mokymo sistemų – nuo pirminio švietimo iki mokymosi visą gyvenimą – trūkumus, ribojančius asmenų gebėjimą prisitaikyti prie kintančių darbo rinkos poreikių. Patikima informacija apie įgūdžius ir jų prognozavimas yra labai svarbūs siekiant veiksmingai numatyti dabartinę ir būsimą darbo jėgos ir įgūdžių trūkumą, užkirsti jam kelią ir jį pašalinti.
- **Pastangos stiprinti skaitmeninius ir žaliuosius įgūdžius, taip pat skatinti STEM kryptis vis labiau atspindi nacionalinėse reformų darbotvarkėse, o tai rodo, kad bendrai pripažįstama jų strateginė svarba.** Tačiau šios pastangos neretai lieka nepakankamai integruotos, kad darytų sisteminių poveikį. Be to, dėl riboto turimų rezultatų duomenų kiekio sunku įvertinti, ar politika veiksmingai gerinamas dalyvavimas, baigimas ir atitiktis darbo rinkos poreikiams. Tai ypač akivaizdu STEM srityse, kuriose vis dar siekiama bendro tikslo – padidinti moterų dalyvavimą, tačiau pažanga šiose srityse priklauso nuo darnesnių ir tvaresnių metodų, apimančių ankstyvąjį ugdymą, profesinį orientavimą ir karjeros galimybes.

- Profesinis rengimas ir mokymas (PRM) ir mokytojo profesija yra du itin svarbūs sistemos veikimo veiksniai, tačiau dėl jų abiejų kyla struktūrinių kliūčių.** PRM sistemos ir toliau atlieka esminį vaidmenį remiant gebėjimą reaguoti į darbo rinkos poreikius, ypač tose srityse, kuriose gerai išplėtotas mokymasis darbo vietoje. Vis dėlto patrauklumas, aktualumas ir įgyvendinimas valstybėse narėse vis dar labai skiriasi ir daroma pažanga nėra vienoda. Be to, vienu iš skubiausiai sprendtinų švietimo sistemas varžančių veiksnių tampa mokytojų trūkumas. Kvalifikuotų mokytojų pasiūlai poveikį daro senėjanti darbo jėga, įdarbinimo iššūkiai, darbo sąlygos ir profesijų patrauklumas. Nors darbo sąlygų gerinimo ir darbo krūvio mažinimo priemonės yra svarbios, sprendžiant įdarbinimo, išlaikymo, profesinio tobulėjimo ir karjeros perspektyvų klausimus reikia laikytis visapusiškesnio ir labiau į ateitį orientuoto požiūrio.
- Visoje švietimo sistemoje vis dar išlieka keletas iššūkių.** Per pastarąjį dešimtmetį dalyvavimas ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemoje padidėjo, tačiau apskritai tebėra nepakankamas, ypač kalbant apie palankių sąlygų neturinčius vaikus ir migrantų kilmės vaikus, o tai daro poveikį tolesniems mokymosi rezultatams ir integracijai į darbo rinką. Mokyklos nebaigusių asmenų skaičius toliau mažėja, tačiau tebėra didelių skirtumų tarp gyventojų grupių ir regionų, o didesnė mokyklos nebaigimo rizika kyla palankių sąlygų neturintiems besimokantiems asmenims. Be to, švietimo sistemos turi vis aktyviau reaguoti į didėjančią specialiųjų poreikių turinčių moksleivių dalį, todėl didėja įtraukimų metodų, tinkamų paramos struktūrų ir pakankamo darbuotojų skaičiaus poreikis. Visi šie pokyčiai rodo, kad reikia tvirtesnio pagrindo, geresnio tęstinumo visais mokymosi etapais ir įtraukesnių švietimo sistemų.

- **Be šių iššūkių, toliau didėja tretinį išsilavinimą įgijusių asmenų skaičius, o tai prisideda prie to, kad gyventojai tampa vis labiau kvalifikuoti.** Tačiau vis dar yra platesnių nelygybės aspektų, nes socialinė ir ekonominė padėtis ir toliau daro didelę įtaką švietimo rezultatams. Be to, valstybių narių, kurių bendri veiklos rezultatai geresni, skirtumai paprastai yra mažesni, o tai rodo, kad kokybė ir teisingumas vienas kitą sustiprina. Tai pabrėžia, kaip svarbu taikyti politikos metodus, kuriais kompetencija derinama su įtrauktimi, o ne traktuoti juos kaip konkuruojančius tikslus.
- **Apskritai atlikus peržiūras padaryta aiški išvada: pastangos įgyvendinti reformas yra dedamos, tačiau reformos dar nėra įgyvendintos reikiamu mastu užtikrinant reikiamą integravimo ar brandos lygį, kad būtų galima įgyvendinti sisteminius pokyčius.** Reformoms šioje srityje reikia laiko, kad būtų pasiekta išmatuojamų rezultatų. Šiame kontekste stebėsenos ir vertinimo sistemos tebėra nepakankamai išplėtos. Nors daugelyje reformų numatyta įdiegti stebėsenos sistemas ir atlikti poveikio vertinimus, neretai tai dar nevykdoma. Dėl to ribojamos galimybės įvertinti veiksmingumą, visų pirma pasiekiant nepakankamai atstovaujamas grupes, ir susilpninama politikos pakeitimus pagrindžiančių įrodymų bazė. Be to, pastaraisiais metais sumažėjo viešosios investicijos į švietimą ir mokymą, išreikštos BVP dalimi, todėl tapo dar svarbiau užtikrinti, kad turimi ištekliai būtų naudojami strategiškai ir veiksmingai. Atsižvelgiant į tai, tarpusavio mokymasis ES lygmeniu ir ES finansavimo priemonės gali atlikti svarbų papildomą vaidmenį remiant reformų rengimą, stiprinant į kokybę orientuotas investicijas ir gerinant ilgalaikius rezultatus.

Balandžio 29–30 d. Užimtumo komitetas, vykdydamas metinę daugiašalės priežiūros veiklą, apžvelgė pažangą, padarytą įgyvendinant 2025 m. konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas dėl dalyvavimo darbo rinkoje ir įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitikties, darbo jėgos apmokestinimo, darbo rinkos segmentacijos ir socialinio dialogo. Iš peržiūrų išvadų matyti, kad valstybės narės imasi veiksmų bendroms struktūrinėms problemoms, įskaitant darbo jėgos ir įgūdžių trūkumą, menką tam tikrų grupių dalyvavimą darbo rinkoje, nuolatinę segmentaciją ir poreikį stiprinti socialinį dialogą ir kolektyvines derybas, spręsti. Nors pateiktos priemonės neretai buvo aktualios ir kai kuriais atvejais plataus užmojo, daugelis jų tebėra ankstyvame įgyvendinimo etape ir joms reikės laiko, taip pat griežtos stebėsenos ir vertinimo, kad būtų galima visapusiškai įvertinti jų veiksmingumą.

- **Apskritai atliekant peržiūras akcentuota padėtis, kai bendri darbo rinkų rezultatai yra geri, tačiau dėl struktūrinio neefektyvumo ir toliau ribojamas tiek įtraukumas, tiek veiksmingas darbo jėgos paskirstymas.** Daugelyje valstybių narių moterys, jaunimas, vyresnio amžiaus darbuotojai, žemos kvalifikacijos darbuotojai, asmenys su negalia ir migrantų kilmės asmenys vis dar nepakankamai integruojami į darbo rinką. Nepakankamas atstovavimas jiems ir toliau daro neigiamą poveikį darbo jėgos pasiūlai, ypač visuomenės senėjimo, nuolatinio darbo jėgos trūkumo ir riboto regioninio judumo kontekste. Tai rodo, kad, nepaisant teigiamų bendrų rezultatų, darbo rinkos vis dar nevisiškai sutelkia turimą žmogiškąjį kapitalą, o siekiant užtikrinti, kad patobulinimai duotų didesnę įtraukumą užtikrinančių rezultatų, reikia toliau dėti tikslingas ir nuolatinės pastangas.

- **Darbo jėgos trūkumas ir įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis tebėra dideli ir rodo, kad esama struktūrinio darbo jėgos pasiūlos ir paklausos atotrūkio.** Norint įveikti šiuos iššūkius reikia ne tik veiksmingų darbo jėgos pasiūlos ir paklausos derinimo mechanizmų, bet ir geresnio darbo rinkos ir švietimo politikos koordinavimo. Valstybės narės ėmėsi veiksmų, kad sustiprintų aktyvią darbo rinkos politiką, be kita ko, gerindamos paramą ieškant darbo, profesinį orientavimą ir užtikrindamos labiau integruotą paslaugų teikimą, visų pirma pertvarkydamos valstybines užimtumo tarnybas ir taikydamos vieno langelio principą. Paašškėjo, kad viena iš pagrindinių sąlygų siekiant užtikrinti, kad įgūdžių ugdymu būtų reaguojama tiek į dabartinį trūkumą, tiek į būsimus darbo rinkos poreikius, yra darbdavių ir mokymo paslaugų teikėjų bendradarbiavimo stiprinimas, grindžiamas patikimos su įgūdžiais susijusios informacijos rinkimu. Be to, nustatyta, kad svarbūs papildomi svertai darbo jėgos trūkumo problemai spręsti yra užsienio specialistų pritraukimas ir profesinių kvalifikacijų pripažinimo gerinimas.
- **Be darbo jėgos pasiūlos ir paklausos derinimo mechanizmų, labai svarbus įgalinantis veiksnys tebėra galimybių naudotis paslaugomis, kuriomis galima padidinti dalyvavimą darbo rinkoje, gerinimas.** Itin svarbus vaidmuo remiant dalyvavimą darbo rinkoje, visų pirma moterų ir priežiūros pareigų turinčių asmenų dalyvavimą, tenka ikimokyklinio ugdymo bei priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugų prieinamumui. Kokybiškas ikimokyklinis ugdymas ir priežiūra taip pat padeda pasiekti geresnius ilgalaikius rezultatus, ypač palankių sąlygų neturintiems vaikams, nes padeda įgyti išsilavinimą ir ugdyti įgūdžius ateityje. Apskritai peržiūrų išvadose pabrėžiama, kad svarbu derinti aktyvumo skatinimo politiką ir tinkamas paramos paslaugas, nes kai kurie asmenys ir toliau susiduria su praktinėmis kliūtimis, susijusiomis su skurdu, priežiūros pareigomis ar kitu pažeidžiamumu, kurios riboja jų gebėjimą visapusiškai dalyvauti darbo rinkoje.

- **Be to, sprendžiant įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitikties klausimą ir remiant perėjimą darbo rinkoje itin svarbus vaidmuo ir toliau tenka švietimo, mokymo ir kvalifikacijos kėlimo politikai.** Jos efektyvumas priklauso ne tik nuo prieinamumo, bet ir nuo aktualumo ir prieigos visą gyvenimą. Akcentuotos profesinio judumo ir tęstinio mokymo skatinimo priemonės, įskaitant MVĮ skirtas iniciatyvas ir pastangas remti darbo jėgos prisitaikymą vykstant technologiniams pokyčiams, be kita ko, didėjant DI naudojimui. Šiame kontekste valstybinės užimtumo tarnybos ir socialiniai partneriai atlieka svarbų vaidmenį nustatant atsirandančius poreikius, sudarant palankesnes sąlygas mokytis ir remiant perėjimą darbo rinkoje, visų pirma pažeidžiamoje padėtyje esantiems asmenims.
- **Norint įveikti šiuos iššūkius taip pat būtina toliau daryti pažangą sprendžiant darbo rinkos segmentacijos problemą ir užtikrinant, kad darbo jėgos apmokestinimu būtų remiami įtraukumą užtikrinantys užimtumo rezultatai.** Nuolatinė segmentacija prisideda prie nepakankamo atstovavimo tam tikroms grupėms, nes didina tiek kliūtis patekti į darbo rinką, tiek darbo vietų kokybės skirtumus. Politikos sistemose sudėtinga subalansuoti lankstumą darbdaviams ir darbuotojams kartu neprisidedant prie darbo rinkos dvilypumo, o tai rodo, kad reikia gerinti darbo sąlygas ir mažinti riziką darbo vietų kokybei visų formų užimtumo srityse, be kita ko, sprendžiant pernelyg mažų garantijų ar fragmentiško darbo susitarimų problemą. Darbo jėgos apmokestinimas yra glaudžiai susijęs su šia dinamika ir atlieka svarbų vaidmenį kuriant paskatas dirbti ir samdyti. Peržiūrų išvadose patvirtinta, kad svarbu sukurti tokias mokesčių sistemas, kuriomis būtų remiamas dalyvavimas darbo rinkoje ir būtų vengiama kurti nedarbo ir neaktyvumo spąstus, visų pirma moterims ir jaunimui, kartu nedidinant įvairių rūšių užimtumo segmentacijos. Todėl, siekiant remti įtraukesnes ir gerai veikiančias darbo rinkas, tebėra labai svarbu užtikrinti darbo jėgos apmokestinimo ir platesnių darbo rinkos tikslų suderinamumą, be kita ko, atidžiai vertinant poveikį pajamų pasiskirstymui.

- **Nuolat išskylantis kompleksinis klausimas – tai poreikis vykdyti nuolatinę stebėseną, kad būtų galima įvertinti politikos formavimo ir įgyvendinimo poveikį.** Kelios valstybės narės pradėjo visapusiškas reformas, įskaitant bedarbio pašalpų ar valstybinių užimtumo tarnybų struktūrų didelio masto pakeitimus. Vis dėlto, kad būtų galima įvertinti šių reformų veiksmingumą, visų pirma nepakankamai atstovaujamų grupių atžvilgiu, jų įgyvendinimą reikės nuolat stebėti. Apskritai tai, kad nėra patikimų stebėsenos priemonių ir sisteminių poveikio vertinimų (tiek *ex ante*, tiek *ex post*), riboja galimybes įvertinti, kas yra veiksminga, plėsti veiksmingų priemonių mastą ir prireikus koreguoti politiką. Tai tebėra viena iš pagrindinių kliūčių, trukdančių didinti politikos veiksmingumą.
- **Galiausiai, reformų veiksmingumas visose šiose srityse taip pat priklauso nuo socialinio dialogo kokybės ir suinteresuotųjų subjektų dalyvavimo.** Sklandžiam socialiniam dialogui ir kolektyvinėms deryboms tenka itin svarbus vaidmuo remiant dalyvavimą darbo rinkoje, gerinant darbo jėgos pasiūlos ir paklausos derinimo rezultatus ir sprendžiant segmentacijos klausimą, užtikrinant, kad politika būtų grindžiama darbuotojų ir darbdavių poreikiais. Nors visos valstybės narės pripažįsta socialinio dialogo priemonių svarbą, jų struktūra, aprėptis ir veiksmingumas įvairiose šalyse labai skiriasi. Keliais atvejais tai, kad mažėja kolektyvinių derybų aprėptis ir profesinių sąjungų tankumas, rodo, kad pamatai silpnėja, nors atstovavimas darbdaviams išlieka palyginti stabilus. Kai kuriuose kontekstuose socialinių partnerių dalyvavimas tebėra ribotas ir esama pavojaus, kas konsultacijos taps pernelyg formalios, todėl sumažės jų poveikis politikos formavimui ir įgyvendinimui. Tai rodo, kad prasmingas ir savalaikis socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės įtraukimas yra labai svarbus ne tik tam, kad būtų laikomasi reikalavimų, bet ir tam, kad būtų gerinama reformų kokybė, teisėtumas ir veiksmingumas. Pastangos stiprinti pajėgumus, be kita ko, pasitelkiant ESF+ paramą, gali padėti stiprinti šiuos procesus, tačiau vienas iš pagrindinių aspektų, į kuriuos reikia sutelkti dėmesį, tebėra jų ilgalaikis tvarumas.

3.3. SAK horizontaliosios išvados

Per 2026 m. semestro ciklą Socialinės apsaugos komitetas (SAK) atliko 11 konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų (KŠSR), kurias Taryba paskelbė 2025 m., peržiūrų jo kompetencijai priklausančiose politikos srityse. KŠSR nagrinėjami konkretūs iššūkiai pensijų, sveikatos priežiūros, ilgalaikės priežiūros ir socialinės apsaugos bei socialinės įtraukties srityse, įskaitant būsto įperkamumą ir energijos nepriteklių. Be to, remiantis 2026 m. bendroje užimtumo ataskaitoje nustatyta socialinės konvergencijos sistema, padėtis devyniose šalyse, kurioms taikoma antrojo etapo analizė, buvo apžvelgta bendrose EMCO ir SAK socialinės konvergencijos sistemos peržiūrose, apimančiose ir 2025 m. KŠSR, įskaitant rekomendacijas, susijusias su iššūkiais būsto įperkamumo ir energijos nepritekliaus srityse. Visos konkrečioms šalims skirtos peržiūros buvo grindžiamos valstybių narių ataskaitomis dėl naujausių priemonių, kurių imtasi, ir kitų valstybių narių bei Komisijos atliktais tų priemonių vertinimais.

Kovo 18–19 d. ir balandžio 21–22 d. konkrečioms šalims skirtos peržiūros buvo papildytos įvairiais horizontaliaisiais daugiašalės priežiūros elementais, remiantis atitinkamų teminių diskusijų, surengtų SAK posėdžiuose, rezultatais. Šiame kontekste SAK kovo mėn. posėdyje surengė nuodugnią diskusiją tema „Socialinės apsaugos pritaikymo prie demografinių ir darbo rinkos pokyčių“, kiek tai susiję su pensijų, sveikatos ir ilgalaikės priežiūros politika. Balandžio mėn. komiteto posėdyje buvo surengta horizontalioji diskusija tema „Atskirties dėl būsto problemos sprendimas: galimybė gauti įperkamą, tinkamą ir saugų būstą“. Horizontaliosios išvados grindžiamos tuo pat metu vykusių šalių peržiūrų praktinių seminarų išvadomis ir nurodytų diskusijų teminėmis išvadomis.

- **Socialinės apsaugos srityje svarbūs darbotvarkės klausimai jau daugelį metų yra susirūpinimą keliantys fiskalinio tvarumo aspektai, o daugelyje ES šalių – ir adekvatumo problemos.** Spartus visuomenės senėjimas ir kintantis darbo pasaulis kelia dar daugiau sunkumų socialinės apsaugos adekvatumo ir jos finansavimo srityje. Teminėje diskusijoje buvo nagrinėjama, kokias strategijas būtų galima įgyvendinti siekiant užtikrinti, kad socialinė apsauga būtų veiksmingai prisidedama prie atsparių visuomenių, o jos finansavimas atitiktų kintančius poreikius ir išteklių ribotumą ateinančiais metais.

- **Svarbus aspektas tebėra socialinių paslaugų ir piniginių išmokų sąveika.** Siekiant padidinti socialinės apsaugos tvarumą, sąžiningumą ir teisingumą senėjančioje visuomenėje labai didelė svarba tenka veiksmingam sveikatos priežiūros, ilgalaikės priežiūros ir pensijų sistemų koordinavimui ir jų integracijai. Toks integruotas požiūris visų pirma atspindi pastarojo meto reformose, kuriomis siekiama naudoti ir integruoto paslaugų teikimo sinergijos, kad būtų tenkinami individualūs poreikiai ir dėmesys būtų sutelktas į aktyvumo skatinimą.
- **Kitas svarbus socialinės apsaugos reformų aspektas – investicijos į prevenciją siekiant propaguoti geros sveikatos ir viso gyvenimo požiūrius, kuriais siekiama investuoti į žmonės visą gyvenimą.** Pagrindinės priemonės – tai senėjimo keliamų problemų sprendimas, sveiko ir aktyvaus senėjimo ir ilgesnio profesinio gyvenimo skatinimo priemonės kartu su pensijų reformomis, kuriomis siekiama didinti paskatas atidėti išėjimą į pensiją, riboti ankstyvo išėjimo į pensiją paskatas ir formuoti papildomas pensijas. Labai svarbu įvairinti pensijų ir ilgalaikės priežiūros finansavimą ir skatinti užimtumo galimybes iki išėjimo į pensiją ir vėliau. Sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros sistemų sinergijos yra itin svarbios siekiant padidinti išlaidų efektyvumą ir patenkinti padidėjusią paklausą dėl – laimei – ilgesnės tikėtinos gyvenimo trukmės.
- **Be to, siekiant įveikti iššūkius, susijusius su galimybe gauti išmokas ir paslaugas, socialinės apsaugos sistemos turėtų būti pritaikytos prie naujų darbo rinkos realijų, laikantis rekomendacijos dėl galimybės naudotis socialine apsauga.** Rengiant reformas turi būti atsižvelgiama į ekonominės, fiskalinės, užimtumo politikos ir socialinės apsaugos sistemų tarpusavio sąsajas, taip pat į skaitmenizacijos vaidmenį didinant veiksmingumą, o kartu turėtų būti tinkamai sprendžiamas su skaitmenine atskirtimi susijusios rizikos klausimas. Valstybės narės su joms kylančiais iššūkiais tvarkėsi atsižvelgdamos į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, taikydamos atitinkamas priemones, ir sėkmingai padarė tam tikrą pažangą. Imtasi svarbių veiksmų, daug dėmesio skiriant patikimam politiniam kontekstui ir įvairių lygmenų atsakomybei.

- **Peržiūrose pabrėžta, kad sveikatos priežiūros priemonės, kuriomis siekiama gerinti pirminę sveikatos priežiūrą ir prevenciją, taip pat užtikrinti tvarią sveikatos sektoriaus darbo jėgą, yra svarbios siekiant geresnių sveikatos rezultatų ir gerinant prieinamumą bei atsparumą.** Atrodo, kad pagrindiniai veiksniai užtikrinant finansų tvarumą yra prevencija ir platesnis e. sveikatos sprendimų naudojimas. Vykdamas reformas siekiama pakeisti paradigmą – pereiti nuo reaktyvios prie proaktyvios sveikatos priežiūros, taip pat svarstoma, ar nevertėtų sugriežtinti ligos išmokų taisyklių. Suplanuotos įvairios investicijos į sveikatos infrastruktūrą pasitelkiant EGADP ir kitą ES finansavimą, tačiau vis dar būtų galima apsvarstyti tolesnes pastangas didinti sveikatos sistemos atsparumą, visų pirma, kiek tai susiję su sveikatos sektoriaus darbuotojais.
- **Didinti ilgalaikės priežiūros paslaugų prieinamumą ir įperkamumą siekiama vykdamas reformas, kuriomis diegiami labiau į asmenį orientuoti ir bendruomeniniai metodai, įskaitant priežiūrą namuose ir dienos priežiūrą, išplečiant finansavimą privalomuoju draudimu, taip pat taikant priemones, kuriomis didinamas priežiūros darbo vietų patrauklumas ir išlaikymas sektoriuje.** Valstybės narės diegia stipendijų programas, ieško veiksmingesnio darbo su daugiadalykėmis grupėmis organizavimo galimybių ir tiria geresnio darbo jėgos paskirstymo planavimo mechanizmus, gerina profesinių kvalifikacijų pripažinimą, be kita ko, siekdamas remti spartesnę trečiųjų šalių piliečių ir mobiliosios darbo jėgos integraciją, taip pat imasi priemonių kokybiškų darbo vietų srityje, įskaitant profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros užtikrinimą. Pradėtos taikyti neformaliųjų slaugytojų rėmimo priemonės, pavyzdžiui, priežiūros atostogos, informuotumo apie teises didinimo priemonės ir slaugytojų rėmimo dotacijos. Vis dėlto iššūkių išlieka, pavyzdžiui, būtina spręsti didėjančių poreikių problemą ir šalinti regioninius skirtumus. Geras sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros koordinavimas, prevenciniai metodai, sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros sistemų veiksmingumo didinimas ir jų tvaraus finansavimo užtikrinimas yra vieni iš pagrindinių politikos svertų, kurie reikalingi tam, kad būtų didinamas atsparumas ir veiksmingai reaguojama į didėjančius demografinius ir priežiūros iššūkius.

- **Siekiant spręsti pensijų sistemų fiskalinio tvarumo klausimą, kartu užtikrinant adekvatumą demografinio pokyčio kontekste, išnagrinėtos įvairios galimybės, pavyzdžiui, faktinio pensinio amžiaus didinimas, darbingo amžiaus pratęsimas taikant darbo rinkos priemones ir paskatas pensijų sistemoje ir finansavimo įvairinimas.**
Įvairinimas gali būti pasiektas, be kita ko, reformomis, kuriomis tikimasi padidinti įmokas į finansuojamų pensijų fondus, kad būtų išlaikytas tinkamas išmokų lygis, didinant profesines pensijas ir suteikiant privačiojo sektoriaus pensijų teikėjams platesnių investavimo galimybių. Socialinis tvarumas, taigi ir adekvatumas, tebėra svarbūs ir valstybės narės ketina toliau laikytis šio požiūrio, kad būtų išvengta skurdo senatvėje ir užtikrintos adekvačios senatvės pajamos.
- **Kalbant apie socialinę įtrauktį, daugėja su būstu susijusių iššūkių, todėl buvo surinkta informacija apie naujausias nacionalines priemones ar reformas, taikomas reaguojant į atskirties dėl būsto iššūkius.** Buvo nagrinėjama, kokių mastu pajamų rėmimo politika ir socialinių, užimtumo ir sveikatos priežiūros paslaugų teikimas padeda užkirsti kelią atskirčiai dėl būsto ir remti asmenis be namų. Valstybės narės apsvarstė gyventojų grupių, kurias neproporcingai veikia ribotos galimybės gauti įperkamą būstą arba atskirtis dėl būsto, klausimą ir ėmėsi arba numato imtis konkrečių veiksmų, kad patenkintų pažeidžiamoje padėtyje esančių gyventojų grupių poreikius.

- **Atlikus peržiūras, valstybėse narėse nustatyti šie su pažeidžiamomis grupėmis susiję panašumai: daugelis valstybių narių paminėjo jaunimą, psichikos sveikatos problemų turinčius ar narkotines medžiagas vartojančius asmenis, migrantų kilmės asmenis, taip pat specifines grupes, pvz. asmenis po skyrybų.** Kai kurios valstybės narės pranešė apie problemas, susijusias su teritoriniu atotrūkiu, ir atkreipė dėmesį į trumpalaikės nuomos turizmo vietovėse reiškinių, dėl kurio mažėja piliečių būstų ūkis. Keliose valstybėse priimtos nacionalinės kovos su benamyste strategijos, daugelis iš jų taiko principą „svarbiausia – būstas“, tačiau buvo paminėti ir įdomūs kita logika grindžiami pavyzdžiai, kai dėmesys pirmiausia skiriamas užimtumui, šias pastangas papildant parama būstui. Pasiūlos trūkumų problema laikoma pagrindine kliūtimi norint užtikrinti įperkamą būstą, todėl šiame sektoriuje reikia didelių investicijų, visų pirma socialinio būsto galimybėms didinti. Regionuose, kuriuose nekilnojamojo turto kainos yra didelės, be įperkamo socialinio būsto statybų, buvo taikomos arba svarstomos išmokos būstui ir laikina nuomos subsidija pažeidžiamiausiems namų ūkiams. Kitose valstybėse narėse buvo įveiklinama turima pasiūla ir asmenims padedama rasti būstą taikant griežtesnes nuomininkų apsaugos priemones, kuriomis jiems užtikrinamas didesnis stabilumas.
- **Energijos nepriteklis tebėra struktūrinis iššūkis daugelyje ES valstybių tiek žiemą, tiek vasarą.** Pranešama apie įvairias priemones – pradedant politikos sistemų deriniais ir baigiant tikslinėmis dotacijomis. Šalinant pagrindines struktūrines energijos nepritekliaus priežastis labai svarbi yra renovacija siekiant didesnio energijos vartojimo efektyvumo, nes būtų visam laikui sumažintas energijos poreikis ir atitinkamai išlaidos energijai. Tačiau atitinkamos privačiosios investicijos galėtų sukelti ypač daug sunkumų skurde gyvenantiems asmenims. Turi būti ieškoma sprendimų ne tik pagal bendrąsias įprastines programas ir jie turėtų būti geriau nukreipti į pažeidžiamus namų ūkius taikant paramos priemones, be kita ko, gerai koordinuojant veiksmus su socialiniu sektoriumi, teikiant konsultacijas, kad būtų pagerintas energinis raštingumas, ir gerinant finansinę paramą.

- **Su socialine įtrauktimi susiję iššūkiai, atsižvelgiant į tai, kad esama vaikų skurdo, niekur nedingo. Siekiant užkirsti kelią vaikų skurdui ir jį sumažinti, taip pat pašalinti tėvų įsidarbinimo kliūtis, reikia laikytis plataus ir holistinio požiūrio.** Labai svarbu užtikrinti aukštos kokybės ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą, ypatingą paramą teikiant vaikams iš nepalankios socioekonominės aplinkos. Įgyvendinamos priemonės, kuriomis siekiama spręsti prastų ir prastėjančių švietimo rezultatų problemą, ypač susijusią su palankių sąlygų neturinčiomis grupėmis, taip pat skatinti lygias galimybes visiems vaikams ir švelninti nepalankią padėtį dėl socioekonominės padėties, be kita ko, dėl kalbinių iššūkių. Vykdamas reformas reikalingos didesnės investicijos į ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros vietų kokybę ir jų bendrą skaičių, taip pat juridinė teisė į visos dienos vaikų priežiūrą ir ugdymą pradinėse mokyklose. Apskritai labai svarbu atidžiai stebėti įgyvendinimą, kad būtų remiami tolesni politikos pokyčiai, be kita ko, rasti tvaraus finansavimo sprendimus.

Daugelio peržiūrų metu vertintas konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų įgyvendinimas, perkeltas per praėjusius Europos semestro ciklus, o tai reiškia, kad nurodyti iššūkiai yra ilgalaikio ir struktūrinio pobūdžio. Diskusijos parodė, kad apžvelgtos valstybės narės pripažįsta nustatytus iššūkius ir imasi konkrečių veiksmų, kad išnagrinėtų probleminius klausimus ir parengtų tinkamas politinio atsako priemones. SAK palankiai įvertino priemones, apie kurias pranešta, ir teigiamai vertina valstybių narių įdėtas pastangas. Be to, diskusijos komitete parodė, kad reikės imtis tolesnių veiksmų, kad būtų visapusiškai atsižvelgta į konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų reikalavimus, kadangi daugeliu atvejų priemonės, apie kurias pranešta, dar turės būti įgyvendintos, o kitais atvejais teisėkūros procesas yra ankstyvame etape.

Priedai:

1. Konkrečioms šalims skirtos 2026 m. EMCO ir SAK socialinės konvergencijos peržiūrų išvados.
2. Konkrečioms šalims skirtos 2026 m. EMCO daugiašalės priežiūros peržiūrų išvados.
3. Konkrečioms šalims skirtos 2026 m. SAK daugiašalio įgyvendinimo peržiūrų išvados.